

te kort verhaal

Joke Van Caesbroeck

Retour

Van een oude studiegenoot die vijftien jaar geleden, nadat ik hem per mond had bevestigd op een parking in Gentbrugge, naar een andere stad verhuisde, krijg ik een novelle van Willem Frederik Hermans cadeau. Bij wijze van dank zeg ik dat het stilaan tijd werd dat ik eens wat terugkreeg.

We wandelen van de boekhandel naar een brasserie, de stoelen op het terras zijn bedekt met schapenvellen. Het is een mooie plek om de terugkomst van mijn oude studiegenoot te vieren. Hij met een milkshake, ik met een fles schuimwijn.

Terwijl ik door *Het behouden huis* blader, zeg ik tegen mijn teruggekeerde vriend dat hier door de jaren heen weinig veranderd is, behalve dan dat parkeren een pak duurder is geworden.

Elke woensdag schrijft Joke Van Caesbroeck een veel te kort verhaal.

‘Wilde men de waarheid wel horen?’

FILM Oekraïense filmmakers waarschuwen al jaren voor Russische agressie. De wereld keek weg. Nu is het zover gekomen dat ze de camera hebben ingeruild voor een geweer.

‘Hallo, mijn naam is Oleg Sentsov. Ik ben een regisseur uit Oekraïne. Nu ben ik een soldaat van de reservisten, een deel van het Oekraïense leger.’ Zwaarbepakt geeft Sentsov een verklaring in een video, alvorens hij vertrekt naar het front, geweer op de heup.

Nog geen vier maanden geleden won zijn film *Rhino* de belangrijkste prijs op het filmfestival van Stockholm. Sentsov, een Oekraïner uit de Krim, weet wat hij riskeert. Toen Rusland in 2014 de Krim annexeerde, werd hij gearresteerd omdat hij voedsel had gebracht naar de Oekraïense troepen. Of zoals dat in het Rusland van Poetin heet: het beramen van terroristische daden. Met folteringen werd hij gedwongen tot een valse bekentenis en opgesloten in de noordelijkste gevangenis van Rusland. Hij werd er beroemdste regisseur achter tralies, gesteund door protest van collega-filmmakers en het Europees Parlement. Vijf jaar later kwam hij vrij bij een gevangenenruil met Oekraïne. Een halfjaar later toonde hij een nieuwe film.

Toen Rusland binnenviel, kon Sentsov asiel aanvragen in Europa. Hij verkooft te vechten voor zijn land. Misschien doet hij dat volgens het adagium dat hij twee jaar geleden in deze krant vertelde, zes maanden na zijn vrijlating: ‘Zolang je iets betekenisvol doet, denk je niet aan je ellende.’

Ook Valentin Vasilanovits heeft de wapens opgenomen om zijn land te verdedigen. Een halfjaar geleden maakte hij nog indruk op het

Filmmaker Oleg Sentsov. © rr

filmfestival van Venetië met *Vidbylsk (Reflection)*, een bikkelharde film over de geheime Russische martelkampen in de Donbas. Bikkelharde, ware feiten.

Zelfgenoegzaam

Zo waren er de voorbije jaren op de grote Europese filmfestivals altijd wel straffe films die rechtstreeks over het conflict gingen. Afgelopen weekend nog vertoonde Bozar in Brussel Oekraïense films in het kader van het festival Bridges. De drie Oekraïense regisseurs, onder wie Sentsov, moesten last minute hun aanwezigheid afzeggen.

Kortom, we kunnen niet zeggen dat de Oekraïense filmmakers ons

niet gewaarschuwd hebben: al jaren trekken ze aan de alarmbel. Maar wie keek ernaar? Wie maalde crom? De weinig opbeurende oorlogsfilms vonden niet altijd makkelijk een verdeler om ze uit te brengen in Belgische bioscopen.

Dat geldt wel voor de films van Sergej Loznitsa, die sinds zijn schitterende documentaire over de protesten van 2014, *Maidan*, films bleef maken over de situatie in zijn land. *Donbass* was een verdomd slimme film over de manier waarop de Russen in de regio een oorlog voerden met wapens én met media. Het is pijnlijk dat deze film niet ruimer in onze cinema's te zien is, schreef ik drie jaar geleden. Waar kunnen onze relevantste regisseurs dan terecht?

Vier jaar geleden waarschuwde Loznitsa voor het Russische gevaar met een interview in deze krant dat vandaag profetisch lijkt. Hij maakte zich boos over de zelfgenoegzaamheid van Europa, dat het zelfs niet de moeite vond om Rusland aan te pakken over het neerhalen van vlucht MH17, neergestort in Donetsk met 298 mensen aan boord, onder wie 4 Belgen en 193 Nederlanders.

Desovjetisatie

‘De dingen zijn precies gebeurd zoals ik voorspelde’, vertelt hij nu over Zoom vanuit Berlijn, waar hij al jaren woont. ‘Dat is een algemene regel: het is vaak goed om te luisteren naar wat kunstenaars te zeggen hebben. Nogal vaak vertellen ze de waarheid.’

Hollywood lanceert even geen blockbusters in Rusland

FILM Maandagavond kondigde Disney aan dat het de Pixarfilm *Turning red* voorlopig niet uitbrengt in Rusland, uit protest tegen de inval in Oekraïne. Een paar weken later volgde Warner Bros., dat met *The Batman* de meest verwachte film van het jaar heeft, waarvoor Russische bioscopen al twee weken reclame maken. Dezelfde avond schaarde ook Sony Pictures, dat de *Spider-Man* spin-off *Morbis* in de lade heeft voor april, zich achter de semi-boycot.

De filmstudio's houden immers een slag om de arm: ze schrappen niet, maar stellen uit.

‘We volgen de situatie op de voet en hopen op een snelle, vreedevolle oplossing’, klonk het bij Warner. Disney liet weten dat het met tegen de inval in Oekraïne. Een paar weken later volgde Warner Bros., dat met *The Batman* de meest verwachte film van het jaar heeft, waarvoor Russische bioscopen al twee weken reclame maken. Dezelfde avond schaarde ook Sony Pictures, dat de *Spider-Man* spin-off *Morbis* in de lade heeft voor april, zich achter de semi-boycot.

De Oekraïense filmacademie riep zaterdag al op tot een boycot. Die oproep kreeg pas tractie na dat economische sancties de roe Sony Pictures, zelf een jonge moeder is de omzet van de Russische bioscopen de laatste vijf jaar teruggelopen. (fg)

Nu is er ook een West-Vlaamse versie van ‘Living room’

POPmuziek De melodie van ‘Ossan zeer’ klinkt bekend, maar het duurt even voor u in de trage, akoestische versie ‘I can't live in a living room’ van Red Zebra herkent, uit 1980. De West-Vlaamse titel betekent ‘altijd pijn’. Peter Slabbynck van Red Zebra en Augustijn Vermandere, zoon van Willem, namen de cover op voor de vzw Brein Storm, die aandacht vraagt voor mensen die leven met chronische pijn. De tekst put uit de getuigenissen in het boek *Zinvol ziek* van Lynn Formesyn, zelf een jonge moeder en reumatopatiënte. In de clip figureren vier mensen die da-

gelijks moeten leven met een vorm van chronische pijn.

Slabbynck en Vermandere hadden allebei al gewerkt voor Brein Storm, maar nog niet samen. De West-Vlaamse tekst waarvoor ze naar eigen zeggen ‘meteen’ kozen, ging niet ‘lost in translation’: het nummer krijgt de steun van het pijncentrum van het Universitair Ziekenhuis Antwerpen (UZA), waar een team van psychologen, psychiaters en specialisten probeert de levenskwaliteit van volwassen patiënten en kinderen met chronische pijn te verhogen en te maken dat ze niet vereenzamen. (fg)

Russische dirigent Valeri Gergiev gecancelld

Klassiek De Russische dirigent Valeri Gergiev is niet langer erevoorzitter van het Edinburgh International Festival, een jaarlijks internationaal podiumkunstenfestival in de Schotse hoofdstad. De raad van bestuur heeft het ontslag van Gergiev gevraagd en aangenomen. Edinburgh is verzuisterd met Kiev. Gergiev is een trouwe supporter van Vladimir Poetin en heeft tot dusver geen afstand genomen van de Russische invasie in Oekraïne. Ook de Münchner Philharmoniker verbrak gisteren de samenwerking met hem. (vdvb)

Met *Donbass* maakte Sergej Loznitsa een slimme film over de Russische oorlog in de regio. De film kreeg destijds amper een kans in de Belgische zalen. © rr

‘Als je me vraagt om de films van een getalenteerde regisseur als Kossakovski te boycotten, dan vraag ik u wat hij te maken heeft met de bommen die nu vallen op de huizen van Oekraïners’

Sergej Loznitsa
Regisseur

‘Alleen wilde men de waarheid wel horen?’, vraagt zijn productrice Maria Tsjoestova zich af, die werkt vanuit Den Haag. ‘*Donbass* kreeg lof in Cannes, maar werd verder nooit verdeeld in de Amerikaanse of Britse bioscopen. Nu krijgen we plots wel aanvragen uit de hele wereld. Het is alsof men dit conflict nu pas ontdekt.’

Loznitsa was, zoals velen in Oost-Europa, helemaal niet verrast door de Russische inval. Hij ziet de imperialistische logica van Poetin als een simpele voortzetting van de Sovjet-Unie. ‘Er is nooit een afrukking gebeurd met het communisme; het Sovjetregime is nooit berecht. De misdaden door het Sov-

jetregime blijven ongestraft en de daders op post. Terwijl er wel degelijk een ‘denazificatieproces’ was in Duitsland, moet er nog altijd een proces van ‘desovjetisatie’ komen. Tot dat gebeurt, zal dit regime gevaarlijk blijven.’ De voorbije dagen werd opgeroepen tot een culturele boycot van Rusland. ‘Daar ben ik faliekant tegen. In plaats van een culturele boycot zou Europa beter wat zwaardert militaire materiele sturen, waaronder luchtafweersystemen. De Russische kunstenaars zijn zelf slachtoffers van het Poetinregime, en dan ook nog eens van de boycot. De dag van de inval kreeg ik 's ochtends vroeg een bericht van mijn

Russische vriend Kossakovski. Hij schreef dat hij zich dood schaamde. Hij is net zo boos en verontwaardigd als ik. Dus als je me vraagt om de films van een getalenteerde regisseur als Kossakovski te boycotten, dan vraag ik u wat hij te maken heeft met de bommen die nu vallen op de huizen van Oekraïners. Dat is pure waanzin.’

Huilende zoon

Waanzin, die ervaart ook Iryna Tsybik. Twee jaar geleden bekeerde het Amerikaanse filmfestival Sundance haar documentaire *The earth is blue as an orange*, over een moeder met vier kinderen aan het front in de Donbas. Ze weet dat ze

op een zwarte lijst van de Russen staat en vluchtte met haar elfjarige zoon naar een vriend niet buiten Kiev. ‘Ik voel me schuldig dat ik zelf niet kan vechten omdat ik een moeder ben’, vertelde ze aan de Britse zender Sky News. ‘Maar ik moet mijn kind beschermen.’ Haar man, romanschrijver Artem Chekh, nam wel de wapens op.

‘Gisteren zag ik mijn zoon huilen omdat hij chatte met zijn vrienden, die allemaal in hun schuilplaats in Kiev zaten. Hij zei: ‘‘Mama, ik wil teruggaan en in mijn gang zitten. Ik wil bij hen zijn.’’ ‘Het is zo pijnlijk. Pas nu begin ik vluchtelingen echt te begrijpen.’

Jeroen Struys

Delphine Lecompte getuigt over seksueel misbruik in de psychiatrie

METOO Tijdens een opname in een psychiatrische instelling werd Delphine Lecompte misbruikt door een verpleegkundige. Dat schrijft ze in *Humo*.

‘De MeToo-verhalen liggen voor het rapen in de psychiatrie, maar niemand is geïnteresseerd’, schrijft Delphine Lecompte, dichteres en huiscolunniste van *Humo*, deze week in het blad.

Lecompte doet haar relaas in de ik-vorm en in haar bekende stijl: met veel adjectieven, zonder zichzelf te sparen en met details waarvan haar verhaal kan worden getoetst. Ze was 21 toen ze in 2000 werd opgenomen in de psychiatrie

met problemen waaronder anorexia, een drankprobleem, neiging tot zelfverminking, lichte psychotische verschijnselen en een verleden van seksueel misbruik.

Ze werd verlied op de enige mannelijke nachtverpleger, met wie ze openlijk haar problemen besprak, onder meer het eerdere misbruik. ‘Hij was eerst uiterst hoffelijk, fingevoelig en correct. Tot hij niet meer correct was.’ De man zou haar anaal verkracht hebben, misbruikt dat zeventien maanden duurde. Het stopte toen ze haar eetstoornis overwon.

Volgens de krant *De Morgen*, die het dossier kon inkijken, werd de man overgeplaatst naar de jeugdpsychiatrie. Lecompte bracht bei-

de instellingen op de hoogte. De directrice van de instelling waar ze verbleef, zegt dat er geen melding

‘Hij was uiterst hoffelijk, fingevoelig en correct. Tot hij niet meer correct was’

van misbruik te vinden is in haar dossier en beroept zich verder op het medisch beroepsgeheim. Lecompte beschrijft twee medepatiënten die ook door de man werd-

benaderd of misbruikt. Ze geeft details over de plekken binnen en buiten de instelling waar het misbruik plaatsvond. Ze citeert een verpleegster die het onrustwekkend vond dat er geen notities over de nachtelijke gesprekken in haar dossier stonden, nadat Lecompte haar over die gesprekken had verteld. Ze besluit dat de hoofdpsychiater die haar aangifte weigerden te geloven bezorgd waren over de reputatie van hun instelling dan over hun patiënten. De psychiatrische opname die haar problemen had moeten verlichten, schrijft ze, heeft er haar met andere opgezaald die haar tot nu toe angstvallig bezorgen. (fg)

Delphine Lecompte. © Fred Debrock